

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Arhivele nefrancați nu se primesc. Manuscrisurile nu se restituie.
Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Anunțurile mai primesc în Viena: H. Moser, Haasensteim & Vogler (Otto Moser), H. Schalk, Alois Herndl, M. Jaks, A. Oppel, J. Donnerberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Döbel; în Hamburg: A. Steiner.
Prețurile inserțiilor: o serie de săptămână pe o coloană 6 cr. și 10 cr. timbru pentru o publicație. Publicările mai dese după tariful și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seră 10 cr. v. a. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU IV.

„Gazeta“ este în fiș-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 8 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etagiul I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 5 or. v. a. sau 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 193.

Brașov, Mercuri, 2 (14) Septembrie

1892.

Orgiile șoviniste și Szapary.

Brașov, 1 Septembrie v.

Se dice, că una din condițiunile de căpetenie ale așa numitului „pact“, ce l'a încheiat cabinetul Szapary cu Sașii ardeleni, a fost, ca să se delature din posturile lor acei șefi de administrație din Ardeal, cari prin volnicile și brutalitățile lor șovinite șicanaseră și maltrataseră așa de mult pe Sașii din unele ținuturi. Cel puțin demisionarea pașalelor dela Bistrița și Sighișoara, a baronului Banffy, care mai târziu a avansat la rangul de președinte al camerei, și a contelei Bethlen Gabor, care a devenit opozițional, s'a pus în contul acelei pretinse înțelegeri dintre guvern și Sași.

De când se discută în publicitate cestiunea română, foile oficiale și semi-oficiale maghiare, precum și foile germane maghiarofile revin, cu oarecare predilecțiune asupra memoratei „impăciuniri“ cu Sașii și sfătuesc pe Români, ca să pășescă pe cărarea, pe care au pășit Sașii, să recunoască fără de nici o rezervă starea actuală de lucruri și egemonia maghiară, căci atunci guvernul Szapary, puindu-se „pe baza legii“, le va pute face și lor dreptate, cum le a făcut Sașilor.

Numai de curând a publicat și „Allgemeine Zeitung“ din München privitor la cestiunea română din Transilvania și Ungaria un articol, ce culminează în sfatul, ca Români să renunțe la gravaminele și postulatele lor de drept public și să se pună fără rezervă pe tărâmul legilor actuale ungurești. Dacă Români vor urma acestui sfat „binevoitor“, atunci li-se pune în perspectivă buna înclinare a contelui Szapary „de-a procede cu aceeași nepreocupare și dreptate la esaminarea gravaminelor române, cum a făcut o în anumite cazuri cu Sașii și cu Sârbii“ și li se mai dă speranță, că Szapary, „după puțină, va și îndrepta gravaminele îndreptățite“.

Merită să ne dăm puțină ostentelă de-a cerceta dacă, după cum stau ați lucrurile, chiar și atunci, când Românii, lăpădându-se de tot trecutul și viitorul lor, ar avea dispoziția să urmeze sfatului amintit și să pășescă în urmele Sașilor, ar fi oare cu puțință ca contele Szapary să facă pentru liniștirea lor provizoriu măcar atâta, cât a făcut pentru liniștirea Sașilor?

Noi susținem, că nu i-ar fi cu puțință. Și acesta din simpla dăr importantă cauză, că Românii din aceste țări, pe cari ar trebui să i liniștescă d-l Szapary, sunt de patru-spre-dece ori mai numeroși decât Sașii.

Pentru mulcomirea momentană a Sașilor ardeleni a fost de ajuns să se fi constrâns a se retrage doi dintre fișpanii cei mai volnici, și posturile de fișpan dela Sibiu și dela Brașov să se ocupe unu c'unu Saș și altul cu o persoană agreată de Sași. Dăr, întrebăm, cum ar fi posibil să se lătescă credința între Români, că administrația va fi în viitor cu mai mare cruțare față de ei, fără de a se demisiuna și permuta cel puțin jumătate dintre funcționarii administrativi de prin comitatele locuite de Români?

Și e mare întrebare dacă acesta ar fi suficient spre a ne face să credem, fiă și numai în trecut,

că de aici încolo vor înceta ilegalitățile brutale și prigonirile, de care avem parte.

Între cei ce ar avea să fie imediat suspendați din post și destituiți din cauză de brutală călcare a legii ar trebui să se afle fără îndoială și „mărgăritarul“ de fisolgăbiru, care a disolvat adunarea generală a reuniunii învățătorilor români din diecesa Caransebeșului, ce era să se țină în Ciacova. Și cu el alții o mie și o sută de pe totă estinderea teritoriului dintre Tisa și Carpați, cari își bat joc în ziua mare de lege, de echitate și de dreptate, emulându în acte volnice, brutale și dușmănoase față cu imensa populațiune română.

Ba, contele Szapary, dacă ar voi să dea și Românilor măcar acele „garanțe“ de bunăvoință, ce le-a dat Sașilor, ar fi în cea mai mare încurcătură, deoarece n'ar mai soi să se orienteze între legionul de funcționari administrativi, cari toți sunt infectați de bola șovinismului într'un grad, care deșteptă cele mai mari îngrijiri pentru ordinea legală în stat.

Deja acești șoviniști dela administrație au produs o adevărată anarhie în țară, prin purtarea lor arbitrară, care își ia impulsul nu dela d-l Szapary, nici dela lege, ci de-a-dreptul dela dispoziția masselor fanatisate, conduse numai de ură și de patimă în contra Românilor.

Szapary e ministru ați numai cu numele. În realitate guvernează în Ungaria și Transilvania șovinismul deslănțuit, care nu mai cunoște nici o disciplină, calcă peste toate barierele legale și ale

bunei cuviințe, și-și serbeză orgiile sale, aci într'un ținut, aci într'altul, după cum suflă vântul.

Ceea ce într'un comitat, unde n'a răbit încă furia șovinismului maghiar, se poate, ceea ce aci este permis după lege, în alt comitat, unde s'aprind creerii cutărui fisolgăbiru, este interzis. Reuniunile de învățători române, cari la Budatelec și la Ciacova au fost oprite cu forța, în alte comitate s'au putut întruni conform statutelor lor și a legii. Așa și adunările despărțămintelor Asociațiunii noastre, într'unele locuri au fost oprite, în altele s'au ținut în liniște ca și până acuma.

Ce dovedește acesta, dacă nu o completă anarhie în direcțiunea și dispozițiunea autorităților administrative?

Nu legea, nici contele Szapary nu este, care le dă ați direcțiunea, ci cele mai multe merg ați de capul lor după cum le dictază pretinsul „interes al statului“, cu care își mascheză cele mai pătimase și murdare fapte.

Este șovinismul, care își serbeză ați orgiile sale aci într'un colț, aci într'altul; este hidra cu șapte capete, care amenință ați chiar ordinea în stat.

Dacă Szapary nu se va trezi mai curând să vedă primejdia ce se apropiă, dacă nu va avea curajul să se lupte cu hidra acestui șovinism și să pună capăt anarchiei ce-o propagă orgiile lui, atunci nu numai că nu va mai avea privilegiu „de-a esamina dorințele și gravaminele române“, dăr va fi spulberat și înghițit de el cu guvern și cu legi cu tot!

„FOLETONULU GAZ. TRANS.“

„Despre cel mai mare poet al Românilor.“

(Urmare.)

De altmintrelea s'ar pute dice, că Alexandri a fost și predestinat, ca să devină cel mai mare poet național. Nu numai talent, oi și toate recerințele eterne le-a avut pentru asta. Se naște în anul, care va rămână pururea anul memorabil al independenței politice în Moldova și Muntenia: 1821, în Mircești Moldovei. În acest an iese din cuib însușitului Vladimirescu cu flamura revoluțiunii în mână și face să cadă domnia Fanariotilor, domnia străină, intunecată și urgisită, care a apăsât mai bine de un vech cerbicea Românilor din Moldova și Muntenia.

Pe acest timp adevă, Moldova și Muntenia erau sub suzeranitatea Sultanului turcesc, care ținea să facă de vândare tronul român Grecilor venetici, putându să-l vândă cât mai de multe ori și cât mai scump; era veneticii se sileau să scotă otcupul dat Sultanului de pe spinarea țării prin vândarea dirigătorilor, prin dăjdi, avându scopul principal: înavușirea proprie și

mai pe urmă decât toate: bunăstarea supușilor. S'a mai adaus, că limba națională română s'a esilat de pretutindenea, și pe toate terenurile culturale a devenit acasă cea grecă. Cumă sub domnia acestor venetici, adevă fanarioti nu pte fi vorba de o literatură și o cultură națională, e lucru firesc.

Aci, în 1821, deja sub domni naționali, începe și renașterea literaturii române, numai cât, deși se aflau bărbați de activitate colosală, ca Eliade Radulescu, care cu drept cuvânt se consideră ca Kazinozy al literaturii române; spiritul e străin, era operile în mare parte sunt imitari din literatura română și grecă, nu în formă, ca la noi,*) oi în conținut, ce din punct de vedere național e o greșelă multă mai mare. Așa se continuă acesta mai bine de un deceniu, deore-ce constelațiunea politică schimbată, încă tot nu pte promova, în grad mai considerabil dezvoltarea ideilor naționale.

Acum, e drept, posedă domni raționali, însă încă tot sub suzeranitatea turcescă și sub grea influență rusescă. Guvernul numai după nume e național; înainte de a face ceva, el se uită în-

*) La noi: la Maghiari.

țaiu spre Petropol și tot prin universitățile acestuia își însucește știința și tinerimea. Numai pe la anii 1840 începe a adia un spirit mai recreator, ce cu desăvârșire este a se mulțumi tinerimei întorse dela universitățile Franței și Germaniei, deore-ce pe la anii 40, boerii mai cu stare începură a și trimite copii pe la Paris, Berlin și pe la universitățile din Italia. Și acum cu acești tineri se întâmplă același lucru, ce cu o sută de ani înainte se întâmplase cu gardiștii maghiari în Viena: cunoscându anume produsele literaturilor străine, surprinși și tot-odată cu durere se convingă despre starea înapoiată a patriei lor, întornă cu inima plină de idei literare și de dorul constant de a se pune îndată pe lucru. Literatura și acuma e imitare, însă deja imitarea literaturilor moderne și cu acesta etă, că a făcut pasul cel din urmă către cea națională.

Poetii crescuti în asemenea relațiuni politice, chiar de n'ar fi fost surcelul unei familii atât de bogate și nobile, ca Alexandri, sigur, că or unde va cerca nutremnt pentru ideile liberale păstrate în sufletul său, numai în universitățile Rusiei nu. Nic Alexandri nu a cercat acolo, oi în Paris, Neapoli, și Veneția, de unde încercat cu

conștiințe vaste, în inimă cu aer recortit, reîntorce în 1839. Sosit acasă, lucru firesc, că se asociază cu acei tineri, cari inscrieseră pe flamura tinerii însușitului cuvintele nouelor idei: renașterea culturii române pe base naționale. Din acesta clipă el numai pentru acest ideal trăese. Începe a scrie în foia lui Cogălniceanu; acasă cu el și cu Ioan Ghica însuși redactază o foie literară și politică, pe care însă guvernul îndată grăbesce a o opri. Întru aceea el, împreună cu Costache Negruzzi, asudă și pentru crearea artei dramatice-naționale și guvernul din Iași îi și concede conducerea cauzei dramatice, lui și sus numiților conșoi ai săi. De-o dramaturgie națională pe atunci, pe la anii 40, încă nu putea fi vorba în România, deore-ce șola teatrală înfițată de Radulescu, cu toate, că dă primul impuls pentru înflorirea cauzei, nu pte să provadă bina de cât cu traduceri din Moliere, Schiller, Voltaire etc. Nu-i literatură dramatică originală, nu sunt actori și nu este public cu gust mai dezvoltat. Toate acestea trebuiau create. Și și în crearea acestora partea leului compete lui Alexandri.

(Va urma.)

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Table with columns: Măsură și greutatea, Calitatea, Valuta austriacă (fl. și cr.). Lists various grain types like Grâu, Orz, Ovășu, Cucuruz, etc.

Cursul la bursa din Viena

Table of stock market prices from Vienna, including gold and silver rents, amortization rates, and exchange rates.

Table of exchange rates for various currencies and commodities, including Austro-Hungarian and German rates.

Cursul pietei Brașov

Table of local market prices for various goods, including flour, oil, and other commodities.

Numere singuraticice din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se pot cumpăra în librăria Nicolae Ciurcu, și în tutungeria I. Gross.

Advertisement for Iosif Csik, featuring his credentials (Viena 1873, Budapesta 1885, etc.) and his business as a Portland-Cement and hydraulic lime manufacturer.

Text regarding medical services and hospital regulations, mentioning the Brașov hospital and its staff.

Mensul trenurilor

ne liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Mai 1892.

Large railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, etc.) and train times.

Nota: Numerii încadrați cu linii groase însemnăză orele de noapte.